

חשיבות האמון

הרבנית דינה ראפ

1. שמואל א, א

{יא} ותדר נדר ותאמר יקוק צבאות אם ראה תראה בעיני אמתך וזכרתני ולא תשכח את אמתך ונתתה לאמתך זרע אנשים ונתתיו ליהוה כל ימי חייו ומורה לא יעלה על ראשו: {יב} והיה כי הרבתי להתפלל לפני יקוק ועלי שמר את פיה: {יג} וחסנה היא מדברת על לבה רק שפתיה נעות וקולה לא ישמע ויחשבה עלי לשכרה: {יד} ויאמר אליה עלי עד מתי תשתכרין הסירי את יינך מעליך: {טו} ותען חנה ותאמר לא אדני אשה קשת רוח אנכי ויין ושכר לא שתיתי ואשפך את נפשי לפני יקוק: {טז} אל תתן את אמתך לפני בת בליעל כי מרב שיחי וכעסי דברתי עד הנה: {יז} ויען עלי ויאמר לך לשלום ואלהי ישראל יתן את שלתך אשר שאלת מעמו: {יח} ותאמר תמצא שפחתך חן בעיניך ותלך האשה לדרךך ותאכל ופניה לא היו לה עוד: {יט} וישכמו בבקר וישתחוו לפני יקוק וישבו ויבאו אל ביתם הרמתה וידע אלקנה את חנה אשתו ויזכרה יקוק:

2. ברכות לא, עב

אל תתן את אמתך לפני בת בליעל אמר רבי אלעזר מכאן לשכור שמתפלל כאלו עובד ע"ז כתיב הכא לפני בת בליעל וכתיב התם {דברים יג, יד} יצאו אנשים בני בליעל מקרבך מה להלן ע"ז אף כאן ע"ז ויען עלי ויאמר לך לשלום אמר רבי אלעזר מכאן לחושד את חברו בדבר שאין בו שצריך לפייסו ולא עוד אלא שצריך לברכו שנאמר ואלהי ישראל יתן את שלתך: ותדר נדר ותאמר ה' צבאות אמר רבי אלעזר מיום שברא הקב"ה את עולמו לא היה אדם שקראו להקב"ה צבאות עד שבאתה חנה וקראתו צבאות אמרה חנה לפני הקב"ה רבש"ע מכל צבאי צבאות שבראת בעולמך קשה בעיניך שתתן לי בן אחד.

3. עין איה על ברכות כו

"ויען עלי ויאמר לך לשלום, מכאן לחושד בחבירו בדבר שאין בו שצריך לפייסו ולא עוד אלא שצריך לברכו, שנאמר, ואלהי ישראל יתן את שלתך". החושד את חבירו בירידת מעלה ממה שהוא יש בזה שני היזיקות. האחד, צערו של הנעלב על עלבונו, שאפילו במחילת הנעלב מצד טוהר נפשו ראוי העולב שיפייסוהו. והב' הוא, שע"י הידיעה של חשיבות הנפש בעיני הזולת יתרומם לעשות מעשים יותר טובים, וביחוד בדברים הנוגעים לפעול על זולתו להיטיב, שבהיותו מצייר שדבריו יהיו נשמעים ושהוא מכובד אצלו ואצל אחרים יתרומם לעשות טוב ולהגדיל פעלים. אבל ע"י חשד במה שאין בו ימעיט להנחשד משלימותו וע"ז אין תיקון בפיוס בעלמא ע"כ צריך לברכו, שתחת החסרון שקבל ממנו יקבל תוספת ברכה, והברכה כלולה בכל דבר שחסר שימלאהו ד', ונכללת ג"כ בכל דרכיה בברכת עלי "וד' אלהי ישראל יתן את שלתך", שבכללה ג"כ כל האמצעיים המביאים להשלימות האמיתי של האדם, שהם מכשיר'ם אותו להיות הגון וכדאי שימלא ד' משאלו.

4. עין איה על ברכות כו

"אר"א מכאן לחושדין אותו בדבר ואין בו שצריך להודיעו". מפני שרגש הכבוד הוא מיסודי עולם המוסרי, שהרי הרבה בנ"א נמנעים מעשות דברים מגונים מפני רגש הכבוד שלא יתבזו בעיני זולתם. ע"כ אפילו האיש השלם שאין צריך לסייג כזה לשלימותו, ראוי שישתתף בתיקון הכללי ויראה מצדו שהוא מחזיק במסורת רגש הכבוד. ע"כ תחשב לו כמטרה להודיע את נקיטתו מהחשד להציל כבוד נפשו, ושכרו אתו שבזה הוא מחזק את רגש הכבוד במציאות ומועיל להשיב רבים מעון. ואל יאמר האדם אנכי הנני פורש מכל דבר שאינו הגון מפני כח מוסרי יותר שלם, כמו אהבת השם ית' וחבת דרכיו העליונים שהם דרכי הטוב והישר, כי כל אדם חובתו לדאוג לחזק את הכוחות המוסריים הכלליים שמועילים לכלל האנשים גם הפחותים ממלתו. וזהו רבותא, שאפילו איש המעלה שהדבר שחושדין אותו אין בו, לא אמר "לא עשאה", שיש במשמע שהוא עכ"פ במדרגה כזאת שראוי לעשות דבר שאינו הגון, כ"א שלא עשאה לאותה מעשה, שכח המוסר של איש כזה יוכל להצטרך גם הוא לסייג של רגש הכבוד. אבל זה שהוא שלם כ"כ עד "שאין בו", שאין בו שום הכנה לדבר שאינו הגון ואיש שלם כזה א"צ לסייג של רגש הכבוד אצל זולתו, אעפ"כ צריך להודיעו, כדי לחזק רגש הכבוד לתיקון העולם של הצריכים לכך.



ימי לימוד תנ"ך לאורה של תורת ארץ ישראל

5. תפילת שחרית

בָּרַכְנוּ אֲבִינוּ כְּלָנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פְּנִיךָ, כִּי בְאוֹר פְּנִיךָ נִתְּתָ לָנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד, וְצִדְקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשְׁלוֹם. וְטוֹב יִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ לְבָרְכֵנוּ וּלְבָרֵךְ אֶת כָּל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה בְּשִׁלּוֹמְךָ. בְּרוּךְ אַתָּה ה' הַמְּבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּשְׁלוֹם.

עיון תפלה

6.

הַיְיָ מִי שֶׁכָּתוּב שֶׁסָּבַח בְּכָאוֹר עָלַם הַמִּדּוֹת הַאֵלֹהִים ע"פ
 ז' סל הרי"א ז"ל בעקרים מאמר ד' פל"ה : כלנו
 שחר. בחולין (פ"ס א') למדנו זכרה לישראל מסי
 ימים מסי גבורה לא למדנו כשהוא אומר ואמי אנרכם אי אומר כהנים מנרכים לישראל והקב"ה מסכים
 לו, וחס זכרה לכהנים מלאן מואנרכה מנרכך, לפיך אנו מתפללין זכרנו אבינו כלנו כאחד כלנו
 ביד מסך בין ישראל בין כהנים (נגרמ"ש כהנא נ"י): באור פניך. כנגד יאר ה' פניו אליך שנברכת בתנ"ך
 הוסי' ובשחר טונ מזמור ד' סי' י' ומזמור פ' סי' ד' וילקוט הכלים רמז תרכ"ח אמר ר' יוחנן אמרו ישראל אנו
 כהנים רבננ"ע חין לו אלא הארת פניך שנאמר (תהלים פ, כ) ה' אלהים זבואת זבואת הסינו האר פניך ונא
 נא; וענין הארת פנים נתי האהבה והרצון לאזה דבר, אותות אנוי חס נכדים על הפנים, שהפנים האמת
 נחיים ומאירים כמד לדבר האהבה והנאנה זכרנו עליו, לכן אנו מנבקים האר פניך תלית — זה זלג ספק
 תמלא כל משאלות לבנו לפניה ואלו ומתעט: כי באור פניך נותן לנו זוגי. כי גם זימי קדם כן
 על ידי אור פניך שהארית לנו זכרנו לכל המתעט האלה לא נזדקקנו וזימור לזכרנו: תורת חיים:
 זכרנו (זכרים לנ, מ) כי הוא חיים: ואהבת חסד. אהבה חסד, שנאמר (ישעיה י, ס) אהבתם
 זכרה, אהבה נדבחה רוחי אפי"פ שאינם רואים לאהבה אתהדנן לאהבתם" (תנ"י): ושוב בעיניך לברך
 על פני עבר כמו מה שברו אהליך עקב (נמצא ב, ס) ואי"ו הופכו לעתיד (המנבקה), כמו ונברכה
 זה הנקי מישראל ושוב לך (זכרים י, י) שפירשו וייסב לך, וכן למען תהיון וס"ב לנס (פס ס, ז)
 ברוח וייסב לנס, אף כאלן כירחו וייסב על צעריך לבך. (קונטרס ערש יעקב לנ"י באהבה זכרנו כר"י
 מנכרות): בבל עת ובבל שעה. אפי"פ ששטה שאין סכנהים מנאיים כפיסה (בגדל"ל מניחאוו ז"ל
 בכזני יז): המברך את עמו ישראל בשלום. ית מקשות מנכין למתוס מנכרת ימי תשננס עושר
 סגול

7. על פרקי אבות א-ט"ז שמאי אומר:

8. במדבר רבה, יא - יאר ה' פניו

- עשה תורתך קבע
- אמור מעט ועשה הרבה
- הוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות
- יתן לך מן מאור השכינה, שנאמר בארץ נראה אור
- שיביט בך בפנים מאירות ולא בפנים זעומות.
- יאר זה מאור תורה, שיאיר עיניך ולבך בתורה ויתן לך בנים בני תורה

רש"י פרשת נשא - יאר ה' פניו אליך. יראה לך פנים שוחקות, פנים צהובות.

אבע"ז - האר פניך אלינו וזאת הישועה שנבקש.

9. אחרית שלום

ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. ע"ד מאמר חז"ל לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום. זהו ברכנו אבינו כולנו כאחד. בהיותנו כולנו בשלום כאחד לברים ברכנו באור פניך שהוא כח האחדות: כי באור פניך וכו'. מבואר בספרי אמת דאור הפנים היינו התאחדות שבע הספירות דאז הוא הארת הפנים של חסד. וכן כתבו גם חכמי הטבע דבקשת יש שבעה צבעונים. וכלי מחזה המאחדם נראה על ידו אור בהיר. ולפי שהארית הפנים הוא כלול משבע לכן חשיב בזה שבעה דברים המושפעים מאור הפנים. היינו תורת חיים. ואהבת חסד. וצדה. וברכה. ורחמים. וחיים. ושלום:

10. אבות דר' נתן, יג

והוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות כיצד מלמד שאם נתן אדם לחבירו כל מתנות טובות שבעולם ופניו זעומות וכבושו בארץ מעלה עליו הכתוב כאילו לא נתן לו כלום אבל המקבל את חבירו בסבר פנים יפות אפי' לא נתן לו כלום מעלה עליו הכתוב כאילו נתן לו כל מתנות טובות שבעולם:

רמב"ם הלכות עניים

אל תראה לעני פנים זועפות בתתך לו נדבתך, אפילו פניך זועפות על דבר אחר, צריך אתה להאיר פניך אליו בעמדך לפניו שלא תהיה בעיניו כאילו בעל כרחך אתה נותן לו. כתב הרבינו יונה ז"ל: אם יבואו אנורחים לביתו יכניסם סבר פנים יפות, ומיד בבואם ישים להם לאכול, כי פעמים בא העני והוא לא אכל והוא בוש לשאול. ותן להם לחמו בפנים מאירות. ואף אם היה לבבו עצב ודאגה, ישיחנו מלבו בפניהם וינחמם בדבריו ויהיה להם למשיב נפש. ואפילו יהיה לו אלף עבדים, יטרח הוא בעצמו ויעמוד עליהם. מי לנו מאברהם אבינו ששימש למלאכים (אעפ"י שנדמו לו כערביים)